

Шапошник А. М., ХТЕІ КНТЕУ, м. Харків
ДОСЛІДЖЕННЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ КАТЕГОРІЇ «ПОНЯТТЯ»
ДЛЯ МЕТОДИК НАВЧАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В процесі професійної підготовки майбутніх фахівців технічної галузі важливим стає формування понять. Система понять з технічних дисциплін створює оптимальні умови для розвитку мислення, логіки роздумів, формування наукового світогляду про предмети та явища, встановлення зв'язків між ними, розкриття закономірностей хімічних законів багатьох процесів, явищ, відношень. Дослідженням феномену «поняття» займалися науковці з філософії, формальної логіки, лінгвістики, психології. У філософських словниках та енциклопедіях надаються наступні визначення терміну «поняття»:

- це форма мислення, яка характеризує раціональний рівень пізнання, що забезпечує узагальнене відображення об'єкта у єдності його суттєвих ознак, є підґрунтям для розрізнення предметів і явищ за критерієм їх приналежності до певних загальних категорій;

- це сукупність суджень про відмінні суттєві ознаки об'єкта, які закріплюються у визначеннях;

- це абстракція, в якій відображаються спільні суттєві ознаки класу однорідних об'єктів.

В цих філософських визначеннях терміну «поняття» відображена лише раціональна форма пізнання і проігнорована чуттєва форма. Класичний гносеологічний аналіз поняття побудовано на основі наступних тверджень [1]: поняття є – абстрактною формою мислення і процес його формування і функціонування протікає без участі наочно-образного мислення; – пізнання спільних суттєвих ознак класу об'єктів; – слугує одиницею наукового теоретичного знання. Представники сучасної філософії виділяють у понятті як раціональний рівень пізнання, так і чуттєвий. Це положення сучасної філософії має бути покладено в стрижень розробки методики навчання технічних дисциплін. У традиційній логіці «поняття» визначається як результат узагальнення певної множини об'єктів деякого класу за спільними суттєвими ознаками. Традиційна логіка визначає зміст та об'єм поняття. Зміст поняття – це сукупність спільних суттєвих ознак цього кола об'єктів. Об'єм поняття – це сукупність об'єктів, які узагальнено у цьому понятті. Існує закон оберненого співвідношення змісту та об'єму поняття – чим більше об'єм поняття, тим менше його зміст.

У формальній логіці процес узагальнення при формуванні поняття супроводжується втратою індивідуальних ознак об'єктів і врахуванням тільки їх спільних ознак. Сучасний фахівець повинен володіти як індивідуальними, специфічними ознаками різноманітних об'єктів, процесів та явищ, так і узагальнювати їх, утворювати поняття різного рівня узагальнення. Цю вимогу необхідно реалізувати при розробці методики навчання технічних дисциплін.